

Blekinge
Listers hä.
Kyrkstads förs.
1930.

Uppst. av: Lars Rydqvist
Knästens 1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2992

Odin.

Då' va' di som hade sett Odin gåva
ridandes. Du hade mött honom mellan offspelarna
i Rövåsa o' Väghult. Då' kom han ridandes på sin häst,
som hade ålla ben. Han hade näf i munnen, o' den
som hade taft då', han hade blifft osynlig o' fritt för-
måga att förflytta sig o' göra sig osynlig.

2992

Odens hundar.

Di trodde, att Odens hundar för om
tervillarna, räll som då' mörknade te'. Di trodde di var
väl o' hemskapade då'. Så varnade di vissa, så att
di skulle ha 'sy so' rara för att göra nå'l ont.

Blekinge
Västervik
Nyckelvall
1930

Magd. Märta Johansson

Bei Miss Thompson

Jällsteg: född 1862 i Rönäs
Kyrkbyggnad.

3
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2992

I byn Rönäs' utmark ligger en stor kungsklint, o' i den syns en mänskorof inkrampad. Tolkat med att då' va' en jätte, som trampat där, från foten å' ungefär 30 tunn läng o' 7 eller 8 tunn bre'. Det syns tydliga spår efter både härla och häler. Klinken kallas "Gubben". Den 25 mars på mornen eller den 26 på kvällen såjade Rönäs' bymän dit. Va' fördjupningen då' fyllt må' vatten, så ble' då' go' översvämkt, då' den fyllt må' jor' ble' då' dahi'.

2992

Jätskast.

Po gränsen, där Skåne, Blekinge o' Småland
stöter samman, ligger en sjö, som heter Grytsjön. Han
ligger i den största delen i Blekinge, i Karabot. I sjön
ligger en ö, ja, egentligen är det bara en stor hall, o' ju
den volda jättens kyrka. När Järnbergs kyrka var
byggd, komme han inte förra att hörta kyrkeklockorna,
ti' att tillminnelgöra kyrkan slungade han en stor sten mot
kyrkan, men så inkräffade då, att slungan, som han
slungade växte, o' den kom inte riktigt fram;
den kom inte längre än ti' halje. Där ble' den ligande

2992

på en li o' ligger däss än i da'. Dåne kallas Gryteli o'
skunn Grythall. Så trodde jätten, att han visste hur
förgåva Järnhögs kyrka, o' därför flyttade han upp si'
Småland. — Skunn å' omloring 2 mils hög. Mellan
Grytelen o' Järnhög å' da' omloring 2 ½ mil o' mellan
Grytelen o' Grythall omloring 2 mil.

2992

Näckern.

Näckern hade skyll för att han skapade om
sig. Så 'va' en hushus i Slagesnäs, som skulle hanna. O'så
hade di en vit mårta, o' när hon kom o'skulle få' den, så
var' där två hästar, en frammande häst, som hon inte kän-
de, o' han var' mycket felare än deras egen häst. O' den
hästen fö' hon o'slade. Men när hon hade brykt o'hanna,
så ville hästen vara i sjön, för den lå' intill. Då' anade hon,
att då' vi näckern hon fallt fäkt i, o' då' sa' hon: "Har ja'
fallt fäkt i de' o' fäkt tyglar på de', så ska' du ocksa' fä-
gt, hess ja' har harrat!" O' hon hörande ännu se' berällen,
o' hon hörde så fort o' då' gick så bra, så' hon hörande

2992

många da's arbete må' deu. Si'n om hovallen, nis hon
st'jelen å' honom, så spräng han genast mer i gön,
så vallnuk stö' om honom. Men se'n så di honom all-
ri' förskejt he' varken häst eller ko. Törnt hände di ha't
så'm olägenhet å' att han oppräddde bland deras hundjur.
Han ble' nöjd å' huvandet. - Da' ä' inta så särskilt
länge so'n då' hände. Hon kunde väl va' född på 1780-
talet, så detta kunde väl hänt i början på 1800-talet.

2992

Lantmästaren.

Ola Olson i Rebemåla hade va'f i Körk-
 hult en kväll, s' när han kom förråndes va' grunden, där
 hans gårds borgade, så va' dā' mörkt, men han såg en
 vit häst springa på vägen. När han kom hem, så dico-
 keade han nu' på en granne, som hade en sådan häst,
 o' dā', att han skulle ta' reda på den. Men grannen för-
 klarade, att hans häst hade va'f i stallit hela dā'en,
 o' där va' den än. Olson trodde då all dā' va' lantmä-
 starnas häst, han hade sett, för dā' va' ingen annan, som
 hade näin så'n vit häst. Lantmästaren hade mått orätt-
 rigt, o' sen hade han vidit viljat se.

2992

Varsel.

Min far o' Larss. Körk hade va't fö-
sammans mört. O' en gång hade han behöfta gå fe'
honom, men far hade inte fått se fälle fö' at. Den nät.
ke Larss. Körk dör, så dr'då' tre gånger i väggen, men
när far gick ut o' frågade, var då'va', så svarade
ingen. Men se'n hörde han, att då'va' samma natt,
som Larss. Körk dör.

Bl.
härter

Kyrkhult

1930

Oppm. Helge Jönsson
A6

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Trollkarlarna i Tållshult.

Ber. Nils Thoren

f. 1862 i Kyrkhult 2992

Bonden Håkan Saraldsson i Tållshult, som
ågde hela Tållshults by, var en riklig trollkarl. Han
var i jämstället. Då han gick ut på första snöan,
kom då fram, vad ville braid han inspeade eller ville,
så han behövde bara sejna o'släppa Sölunda att gå
ut i skogen o' leka efter då!

Håkan kom i delo mā näcken. En gång
skulle han se jämställets körs, men han komme in i
hilda trädet han brukade rida på. Då han gick, hitta
de han bara en gammal le, nödös, vit märr. Då
förstår han, att då va näcken, som trollat bort hästen
o' gjort forskapsat sig se en vit märr. Då blå Håkan arg.

2992

"Jasa, du vill aldras mā' mej, då' dea' du nocte få' plik-
ta föi', sa' Håkan o' lac så' grimmam på männen o'
ri' så' fo' körkau, dit då' va' l'z' ml. Där ställdes
han hemm i solskensk, o' där fikte han stå' hela
då'eu, tills han skulde hem.

Uppen den da'eu fortföljade näcken
allan bondens berakar, en del ble' givna, o' andra
döc. Da' ble' Håkan arg o' fo' sin bössa o' gick te' Stora
fallijön. Där fikte han se en vodbrokis' kalo, som sim-
made i vattnet. Han foisko' da' att då' va' näcken, som
förskepat ej te' kalo. "Jasa, du å' där, ditt kräcke,"
sa' han o' fo' så' bössan o' sköf näcken. Detta komme-
t han göra, för hans bössa va' stoppt å' skuldet körkesilve.
När han sköt, ble' då' en förskräcklig skräll, o' Håkan

2992

slö' i backen o' grimlade. När han valnade va' sjöu
rö' som blö'. Efter den da'en har ingen sett näc-
tern.

2992

Harald Hakansson i Fallehult hade lärt
allt va' hans far, Sákan Haraldsson, kunnat i troll-
väg: stämma telo'; släcka ill, bota ejtka, ställa te baka
stölet gods; uppvarka dö'a o' mört armar.

Pónas, där byen va' sammanknytt i en
klunga, hade ill utbrutit i ett a' husen. Bla nio
höndurnas hns lā' vägg i vägg. När illen kom los bräm-
lade man Harald. När han kom fram, gick han
kring lā' bronna huset. Ligan slo genast mot
stejn o' di angrävande husen raddades, fñ illen
släcktes i sej ejtka.

Hörkbrunn Sv. 186.
Supt. Elsin Jöpesson
930.

14

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2992

Si hade hämtat barnmorskan - Elma
te' en kummna i Brännebygden, Trädd. Pella - Tore,
som skulle ha barn. Men hon kummna inte föda barnet
genast, då Elma va' komma. Elma sa' då: "Tros du,
din soja hora, att ja' far här mörrna gånger för din
skull? Ja' ska' ta' din horunge, o' då' ska' va' mi'." Sa'
ta' hon barnet. Tore döe.

Se'n fick inte barnmorskan nå'n ro;
hon felagades då' o' natt. Hon va' ye' Torens grav o'
ba' om frälslar, men då' hjälpts inte. Da' gick hon
ti' Harald i Falnehult o' ba' honom, att han skulle vä'
ka upp Tore, så hon fick tala ut' hemm. Da' lovade
Harald te' sif, om hon ville möta honom på kökse-

2992

gå' eu nästa torsdagnatt klockan 12. Men han misst
tova att göra precis, som Harald sa'.

När di sa' va' komma fö' gravu, svarer Ha-
rald en ring hörning hemme o'sa' ta hemme, att hon
inte fick va' stygg mot den döda, för va' hon då', så
hemme han inte svara fö' följderna. Men när den dö-
da kom upp, hemme barnmorskan inta slyga sig, utan
hon granskade hemme i ansiktet o'sa': "Vi dej, din loja
kona, så mycke' ont ja' fått tida fö' din skeull!" Da'
ble' den döda galen, o'då' ble' ett övärur på körlegå'na,
o'då' hörde di, som boldi nårs, o'di kallade dit kyr-
koherde Rönback. Men om han eller Harald manade
var den döda ble' inta hämb. När nå'eu frågade dom,
vara skakade-di på hui et. — Men Harald hade sagt ble'

sin hushållarska, att han aldrig skulle räcka upp
döda mer, för man kan aldrig hitta på folk. Rönbeck
viste dock Harald ur församlingen, o' han flyttade
då upp i Småland. - Barnorskean plågades som
förr, men om ett par år så hon ej av daga givit
att ha' hitt.

2992

2992

Ur Läsa-Niss' svartkorsbok.

En gång för många år de'n lärade ja' en
 svartkorsbok i 'Läsa-Niss i Brånnarebygdan. Den va'
 skrivet på pergament, o' man kunde se, att vissa delar
 av den va' skrivna må' blod. Den del a' va' då' sätts i den
 minns ja' än. När man ville lära sig att upprevas
 döds o' annan broldom, skulle man tre torsdagsnätter
 i ra', kl 12 på natten, gå' omkring kyrkan. Den som
 skulle lära sig, han skulle också följa kyrkan o' glasa i
 alla kyrkohållen, som gav in te' kyrkan o' såga:

"Kärmed blåsser jag från mig den helige ande och all
 gemenskap med Gud och himmelen o' inviger mig

till argrundsförstiens hjälpe och hjärt för tid och evighet
mot det att han hjälper mig till kunniga kunskaper och
undervisar mig i sådant att komma i sampråle med av-
lidna personer och vidare i allt vad han lärt andra, som
han lagit i sin hjärnhet."

Tella va' den riktiga gamla formeln enligt
den svenska metoden. När man läste den formeln, skulle
man läsa en bön, som sa' dår velsä, o' då' va' inga me-
ning i den, men läste man den bokslut, så va' då' fa-
der Vår och Herrens Välsignelse. Så n skulle man få
svartkunskap.

Ett enkelt medel fö' att bevara sin e-
gendom för hjivar do' dår velsä. Man skulle ta' en nät
o' en läng fra' på den, o' den skulle man sticka näta

2992

igenom bigge öronen o' dæt frå' en må' igenom o' igenom
nästan o' dra' frå' en må' igenom. O'detta skulle di göras
på ett lik, o' detta skulle di göras, quast mäntean va' dö,
innan hon svälnat. O'seu, om di gick uterint egendo.
men di ville förrvara o' dros' den halem efter sig, så kunn-
ne ingen olösligt få' någonling från dā' området.

När man skulle kalla fram en dö', skul-
le man beriva en ring omherring sig o' sin kalla fram den
döde. Men man skulle akta sig för att gi' utom ringen,
för då' fick den döde maleficien må' en.

2992

2992

Mjölkharen.

För bara nio'n fö' sön hände då' i en grann-
gård, att komma in i mjölkhade fra. Att va' di ga' dom
sads överföras fré' komma i en annan gård därinle! Si
frågade en gubbe från Småland, hur då' kom sy, o' va'
di skulle göra åt då'. Han svade, att då' va' hundrum
i granngården, som hade en mjölkhare, som mjöllea-
de deras kor. Han sa' också, att grannhundrum moran
efter skulle komma in o' lämna mjölkk. I stället för att
ge hunden mjölk skulle moran på stället spolha
hemme i anslieket. O' så' gjore di också. Om då' hade
änyflad verkan, vel ja' inte.

2892

En svartkonstkunnig präst.

Åren 1714-1742 var 'då' en präst i Jämshög,
 som hette Peter Oskarsson, o' han hade en svartkonstbok.
 En då, när prästen predikade, hade priam biblat hans
 svartkonstbok. O' prästen kände för sig, att då' var nät
 gatet. Priam hade då' manat fram en hoper smäckroll, men
 hon komme inta sätta dom i arbete, när han hade manat
 fram dom o' då' fördrade di. När prästen kom hem, så kasta-
 de han ut en skräppa åker o' sa', att di skulle plocka upp
 dom o' räkna dom mā'. Under ti' en fukt fram ti' fe' o'
 läsa i boken o' sa' reda på, hur han skulle manat ner
 dom.

2992

En gång hade han vänt på bröd hos prästen i Mållby, o' när han rökt hem, så ramlade då ena hynlet i vagnen. O' han hade drängen te' o'stia å' o'sätta på hynlet o'servat åt munklarn. Detta häntde en fyra gånger i ra'. Sista gången då häntde, så han sa' drängen: "Rasta opp hynlet här i vagnen, os redet oss nöte må' fr hynl!" Se'n kände di han lika bra, som om då vänt fyra hynl. Men se'n om mornen, när drängen kom ut, så slo 'då' en liten gubben i rö' loppmössa o'hälldes opp armen, o' han sa' drängen, att han skulle hämta prästen, så han kom loss. O' sa' kom prästen o' sa' hös' gubben, att han kunnat fås fri, men han skulle passa ej för att giva em årenbyrkt nö'm annan

gång, när prästen va' ut o' körde.

Da' berättas nog mera om Isakberg, för han
hade skyll för att han komme allt möjligt! Men då' var
många, som man trodde då' om förr.

23

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2992

2992

Om en som visste, vad han varit i ett föregående liv.

Jessica

Singla - Sisen visste va' han varit i ett före-
gående liv. - Han hade aldrig läst nåt om själavandrings-
lärar. - En gång va' han på ett ställe o' sło', o' då' sło'
han i en sten. O' då' saé han: "Då' kunne ja' viss, för
då' inte mer än hundra år, sen ja' va' här o' sło',
o' då' räkta ja' på den stenen!"

Jessica
Jessensson

Mord.

Då va' en skollärare, Karl Holmgren från Rörhult som hade vaft i Hofmansbygd i December. Han gick från Hofmansbygd men kom inte hem. Om vintern, när isen bryjade förtöjs, då va' då' en som körde över bron mellan Eblemala i Hofmansbygd. Då då' han en hatt stikte upp i isen intill en bropelare. O' då' skaffade han falk dit, så att den undervisade o' hängde upp isen runt herring. Då va' då' skolläraren, som slo' ut va' bropelaren, räck opp i ner den han på fiskarna. Då lo' in honom i en stuga, o' när han va' uppslindad, så bryjade pulsarna slå, o' han rörde munnen, som om han skulle sätta. Men så släcktes livsgivelsen. Knoppen kunde inte åls förvandlads, under tiden han vitt i vatten.

2992

26

40 år efter den sista va'du' en dä gammal man, som
 på sin dödsbädd erkände, att han hade må' ett slag
 förlorat honom o' ta't fra' honom en hundrakrona.
 Lare o' så kastat kronan i åea. Men när han hade ta't
 hundrakronan fra' den döde, kom en vällib o' rykka
 hundrakronan fra' honom, så han hade ingenting
 för af.

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

2992

Mordet på brännmästaren.

Si hade brännmästare förr, en frö-kre sykken
 i var by. Så' va' dā' ett par bondoner från Slagessnäs,
 en, som hette Ola Osson, o' en, som hette Nils Kerkens-
 son, o' di kom ti' Björnār te' en sväger te' Ola Osson,
 som hette Jöns Björnsson, o' där va' di o' sät länge Jöns
 Björnsson hade en brännmästare, som skölle hans brän-
 neri; o' Jöns Björnssons hustru o' brännmästaren, di
 va' flera oränder om mäktig. Sen lockade hon bro-
 dern o' hans hemrak te' o' slā' brännmästaren, men så
 so' di för häck, så' han svindlade bort. Se'n gick di
 därifrån utan att vidare märka sykken, fö' di va' ju

uniga. Så va' systemet vere re' brämmervief, o' han so' bräm-
märkaren o' synge honom på huvudet i brunnen, så dä' skul-
le se ut som en oljekeschändelse. Men da' en ålder, så ble'
dä' förhörs i sakta, o' da' ble' di fast för dä', o' så ble' di dim-
da se' hinstids fångelser. Nils Kretzunson dör i fängelset
efter ca 5-6 år, o' Ola Olausson ble' brennidad efter 15 år
o' kom tillbaka o' svinlo' fadermagården i Skagernäs. O'
dä' hördes aldrig ä' nåt om honom, sån han kom hem,
utan att han va' fridlig.- Detta häntde i slutet på 10-ta-
let. Ola Olausson diskade en vira om händelsen. Hans
far levde i byjan på 1800-talet, o' han va' den förfaste, som
importerade räddjur från utlandet, så han va' en nio-
sig salarianal jordbrukslärare.

VSL.

Förstors hdt.

Tryckshållt

1930

Uppfat. Elsin författare

Bor. Väst. Thorsås härad. f. 1862.

Ila-Bengtan och balsmannen.

i Norra Kyrkhult

29

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2992

Ila-Bengtan var född på ett torp i Darabol, som han var född i obrygden i familjen från unimnes tid hade levat på jakt o' fiske, så ble' hanne sysselsättning också jakt o' fiske, o' han uppnådde stor fördigmat särskilt som jägare. Så var då en gång en ståndsysslor, som var där o' jagade. Han stiftade bekantskap med henne o' hade ett kärleksförhållande till henne. Men han försämrade, o' de'n fick han på grund härav haft s'märkelegitida.

Han gifte sig med en gammal rik bond i Darabol, för hon var må' barn. Men de'n inledde hon ett kärleksförhållande med en båssman i Darabol, som

hette Håkan Bollman. Det skulle va' en räck o' ståtlig karl, o' han härtammade trolykris från Tigenare. Han va' frambring i trakten. Bengta o' han tyckte, att fastän gubben va' gammal, så va' då drygt o' räcka li' han döc. Si överenskomm då, att di skulle förgifta honom, o' han skaffade giftet, o' hon ga' både gubben o' hūi barn i då'. Gubben o' då' era barnet döc, men det an'ra ble' ro'liv. — Hon som ble' ro'liv hette Bengta, o' hon lever trolykris ännu. —

Ila-Bengtan o' Bollman ble' haka-hade, o' den va' di siste, som avrättades på Vigeljungen (Vike-jungen), galgbacken förs dösters häraderåll. Sou be-kände, men han bekräftade aldrig. När di skulle hängga hon'k i honom, så gjore han ej hied(d), o' utan skurade

2992

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2992

tre gånger. Men då klor bådhu skallen på honom, för han hade bara tänder på halsen och inte vidtagit några försiktighetsmått för sin et. Men Bengta drogade sig i gick frimodigt till döden och sjöng en psalm.

2992

Nkr.-Käll.

Nkr.-Käll bodde i Källboda, närmaste
 byn fr. Käckhult. Han var namndeman o' årsags fö-
 mögen. De 'första mā' uppförde han sig hederligt och lekt
 - som sagt mā' - f. a. m. namndeman. Men en
 gång ble' han orän mā' en grann, som kallades Nis-
 se-Körk (Nils Bergesson), om en rägång. Si träffades
 de 'en gäringsvar', o' då' arlade sej fr. slagsmål. Nuge
 Käll o' hans pojkar sprang upp till Nisse-Körk o' slo'
 håb honom. O' på den platsen, där di slo' håb honom,
 har då' stått ett kors i ekträ mā' numm o' data in-
 ritade. Så' va' 1808 i maj; o' i' enkeförsprotokoll kan

en sluta sej te', att dā' va' kork eftir den 5 maj.

Se'n ble' Hæ.-kall häktad o'somrna
orter. När di hade sultit inne en tid, försjade den yngre
te projekten, som va' en hals är gammat, inga sej, o'
han ville bekänna, men då dör han hastigt i fängel-
set. Gi andra kunde inta dömas på grund av bristan-
de bevis, o' h' slut ble' di frikända, föd di kunde
intå em genom fortrygbringa dom att erkänna. O' ge-
nom dā', att di va' så kolossal rika, fick di förrvarare.

I fängelset hade di trappat en hopen fju-
var, o' nås di kom ut, saknade di möjligheten att utvila-
ra, o' därfor uppställdes di Hæ.-kall o' lä' hos honom om
dagarna, o' om nätterna va' di uks o' stal dā' mick
som fanns åt honom.

2992

2992

En julaffon ble' Hes-Käll råvå må' drängen,
för drängen ville ha en barna brännvin te' jul, men då'
fick han inta, o' då' sa han ti' Hes: "Ska' inta ja' ha'
må'f te' jul, så ska' inta du ha nå'f te' nyårsaffon."
— Sa' gick han åtta' o' annälde Hes-Käll för keronobeljän-
ten. Men Hes va' en så bemärkt man, då' man ville beräppa
ha upp mälet, men på nyårsaffon va' han i alla fall huk-
tagd.

Se'n va' han i hårleko i många år, o' hans
son Björn bodde på gården. En gång kom han o'
kand te' baka. Da' va', när di gick i dö', så di brude in
det släktskarlar. Da' kom han fram te' en å' dom
o' frågade, om di skulle va' glada, ifall Hes-Käll kom
hem. Men då' fridde inta den släktskarlen. — Om

Iker-Källs död omfattas ingenläng.

25

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hans son Björn överto' gärden, o' han var
oleå en nätkräddig man. Du som kunde Nils Svartson
hade en stor sugga o' en morgon hade närvarande
kläckskärs (-kräckstör) igångom suggan, då den var dö. Men
fri då' Björn. Käll var då svår, då lade di in hundamåla
då'.

Björn ägde ett brännvins, o' en gång hadde
han varit i Kristianstad o' sålt brännvin. Då hade han fått
libet pengar i förrig o' gjort upp fel namn. Se in hade
han varit i Karlskrona o' gjort på samma sätt. Nu, när
han fått pengarna, hade han gjort in på ett ställe o' köpt
mat o' kaffe. O' karinna där hade haft brännvin på ho-
morn. - Så var då' begravning i Källboda, o' när di

2992

2992

va' samlade där, kom lantmannen o' lo' honom, o'
han fick erkänna även den förlita brännvinsförsälj-
ningen.

Björn-Kalls son, Nils Björnsson, va' också
hur o'shat att han kom över. Han hade ett hörp i Norrk-
öpplid.

Sven Kjesson i Tarabed gifte sig med en
för 1803 med Hanna Kjessdottir. Hon va' dotter till
Nisse Kall. Si hade en dotter, Sissa Svensson, som gifte
sig må' närmde marrun Ola Låkansson i Tarabed.
Sönerna le'dom va' båda Ola Olson i Kompresso
landstingsmannen Håkan Olson i Tarabed, båden Sven
Olsson i Kärboda o' landstingsmannen Per Olson i Nor-
rköpplid. — Ola Olson gifte sig le' en gärd i Kompresso-

2992

Kulla, omkring 1850, o' bland bohaget han hade må' sej
 va' då' en del fjäderbolksar. Hans svärmo igentänke
 minstuk på dynvaruk, o' när hon öppnade på sön-
 mun, så kände hon igen dom som sina egna. Hon
 hade sett sitt namn inritades. Hon kall o' hans an-
 hant hade skulit dom, o' nu kom di frabaka te rätte
 ägaren.

I Farabol fyllade di te' Sven Klassons tre
 häer må' gjuragods o' sätte ill på dom. — När Sven Klas-
 sons dotter sista en gång va' borla på ett ställe, så hade
 hon en fin schal, som brundrades av alla. När di se'n
 tröffades en annan gång, frågade di som dett schalen,
 varfrn hon nra hade den fina schalen på sej. O' då'
 svarade hon: "Det brände mor upp en natt". Så då'

ra' holigan å ike-Källs Bjuragods.

38

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2992

Den karl kom leivande från Järnhög o'
skulle si' sitt hem i Brungshöda. Då' gick bra, li' han
kom li' Kärrabot, då' hörde han något, som sönade bak
om honom, o' hästarna fick dra, så di alldes föllrade.
Si' hälldes då' på, li' han kom li' Kalleboda mitt för,
då' ike-Käll badde. Då' hörde han en gravlik röst bak
om sig, som sa': "Tack för stejnsen!" Di siger, att då'
ra' ike-Käll, som hade åkt mā', för han skulle hem
o' se li' sin gärs o' sitt. Den sferaing hästarna alde-
tes kolossalt. — Den karlen hörde den ejig'sej, o' då'
hände också vi' Kalleboda. O' folle skulle då' i samband
mā' att han fält om all ike-Käll åkt mā' honom, för
si', sätta ske' en milt lala om.

Mästergivven Gyffe.

En enköring hundra år se'n härjade i
norra delen a' socknen föra mästergivar. En a' dom
va' Gyffe. Han hade va' t klock i Småland, så Gyffe va'
hans klockbäraren. Han höll fo' i ett bojp i Bråmaredsg-
den o' härjade si' o' stal runt köring.

En vall klof han soj in his hundan Thomas
Simonsson i Ronåsa i "lunet" (-stora salta) i manleygg-
ningen. Thomas o' hauv lärkun låg i rummet intill, mu-
di vägade inte göra något, fin di rikte, att han hadr alla
slago tillhryggen, både lemnar o' lössor. Gyffe so' en silla-
fjäring full ma' fyra - rikesdalrar o' na' ta silverbägare o'
1) sagurmannens farfar.

2992

2992

silverkumbar. Annat trydde han sig inte om. Nu li' där-
efter grips han i torpet i Brånnarsbygden o' hem i
höker i Karlstetona. Då' slutna tillfades aldrin!

Ungfar 50 år därför Gånggjorda
bässman Stöld från Skålmevshult i Karlstetona. Han va'
född i Rönäs o' kallades där "Sann - Drunne". Under
Gånggöringens trappade han en f.d. mästervirjur, som hette
Hektor. Han hade stulit häns i Grakelma o' fördanskull
kommit i häkte. Nu va' han frasatt på Tjurkö. Hektor
berättade för Stöld, att han trappats ut i fångelast, o' att
han hade talat om fin Hektor, var han gjort då' han ha-
de stulit för Thomas Simonsson. Han hade sagt: "Gå te
Kat-Nicens i Rönäs västra udmärke o' se 'Gelaballen o'
leka upp jällskogen. Gå se'n därför 100 steg rakt i

2992

väster, så 50 skog räbet i norr o' så 20 skog räbet i väster igen. För å' pingarna o' silveret migrerar, o' 50 skog norr därom ligger Gyldes kvar mellan två hallar!

När Steöld kom hem igen gick han, som Helken sagt, men han hittade aldrig silveret eller pingarna. Gylden hade gjort en plankarta, men antagligen hade han fåt fel på vädersstrukturen nåt. — Nu da' när Steöld hade arbetat hela dä'en, o' då' följande skymmernas hittade han o' Lasse-Nissa-Pelle dolken. Pelle gjorde se'n ett fint hornskäft till den. — Pingarna har man aldrig hittat, fast många har sökt efter dem, så då ligget där fortfarande.

2992

Den skulna Kopparkille.

1836 hade en natt nära fjivar stålet
 en kopparkille hos bonden Ola Olausson. Då han åtto trädde
 han ramsakning o' samlade alla Rönäsa bygman o'
 skulle ha rätt på kullen. Di spärrade den ner mot
 norra gärdet vid Väghult. Di så omtalades på vallen. Da
 begav sig Ola Olausson o' en torpare, Jöns Ingransson
 till att se, varken väg smetet ha's. Men eftersom de
 var dömdena, så bar då' sej inbo bättre, än att bilda
 kom i vallen o' drömberade. Sen skulle di begravas.
 Ola Olausson var rik, i det hade di händet ett stort föl-
 slapp, men di ville inte ha sällskap med Jöns Ingrass-
 sons begravningsfölje. O' när di hade inha't grävte-
 ring o' skulle hona mot Jämshög, så va' da' omöjligt

o' få hästarna i gång. Si degraderade sej o' konstruktör på ab-
ta sätt. Under hven kom Jöns Ingrasons fäste, o' da
gick också Ola Olofssons hästskjuts.

Kullen tillkändes i går i början på 1900-
talet.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2992

2992

Snapphanar.

Under snapphanar-tiden bodde i Slättan
 i Norrköpings socken en bonde, som kallades "Kararåven".
 En gång kom hennes systerson snapphanar till honom o'
 fringade honom att lynda dom på mat i framrinne.
 Kararåven prakade må' dom o' talade som ingeulning,
 men sverfölhet letade fram, va' snapphanarna vil-
 le ha. Kararåven undrade, om di ville lejla gevär må'
 honom, o' han prakade vrigt må' dom fortfarande. Se'
 slut sätta di sej o' åka. O' när di ställde gevärna från sej,
 so' Kararåven dom o' sköt på dom. Si skulle da' visa sej
 upp o' ta' gevärna o' skylla honom, men di visade ej då,

all han hade förtrollat dom, så att di sall jach ro' skolar-
na, o' så förgjorde han dom alla folv.

2992

I byn Rosås i Kyrkhults socken ligger ett
skärr, som kallas "Farmoders skärr"; "Farmoder"; den be-
sydelsen är lika må' hin onde, o' dä' användes förr gans-
ka allmänt som sordomord. — I detta elända å skärr
ligger en grolla, i' den hade snapphanarna oft tillhåll.
Den å' långt avlägsen från bygden, svårillemlig o' svår att
kitta, o' därför lämpade den sig bra som gömslälle. —
Nåra intill den grollan, mitt i skogen bland skärr o'
den ligger en liten fyrkantig ställ, beringlagd må' ste-
nur. Den å' ungefär 8 almar i fyrkant o' kallas "Far-
moders kälhage". Här odlades snapphanarna gröna-
ker.

Hilkads jorngar.

År 1830-eller 40-talet var da' en bonde
i Väghult, som hette Björn. En gång var han på väg mot
norra delen av Jämshögs socken för att hävda sitt hem-
man. När han kom förrå Källaboda, fick han plötsligt illa ont
i magen. Han trodde då, att magen gick ur rätta laget.
Endast kunnat se att han gick i en askeskubbe, som stod 've'
vägen, stod buren om en gangel o' häntade så må' koppar
mot marken. Men gangeln, var nu gammal o' urvist, o
frast, o' Björn slo i marken. När han så' upps i askes-
kubben, fick han se ett kopparhuv i halef, som
blött, när gangeln lossnade. Han förrå' ur kopparhuv-

2992

set o' sikkado i dā' o' dā' va' fullt mā' prugar. Han
forsatte dā' sin färd o' köpte för di prugarna hem-
mant i Vägbyfull.

Pruvana o' lepparkonsen va' antagligen
hjuragoda från Åker-Valls li; som nu kom i dagen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2992

2992

Förvarna forgar

För läng tid se baka var 'Frakken' kring
 Mörsbäck mycke fördi'. Fra' Hördingar, Håme o' Vila,
 hade slagit sig ner här o' byggt varsin den r'starkt be-
 fäst borg, Hornborg o' Vilaborg. Där levde di på 'Töro-
 ri' o' hade mycke' folk under sig. Du gick hade di
 röraft frun jungfrus från Jungfrubygden, som di fö-
 de till Vilaborg. Där tillredes ett dock gästabud, man
 drack vädsligen o' jungfrurna skändades. Plötsligt
 sprang båda Vilaborg o' Hornborg. De Hornborg ble' då'
 vara en ruin, som ligger på Hornsjöns strand, o' av Vila-
 borg ble' den sista ejtu Vilavallen. O' när da' ä' riket

Klart vallen ska' man ännu hitta skönja kompionerna.

Så lyder sagen, men va'sanning, som
ligger bakom, kan ingen bedöma. Nu för tiden trots många
att minnen Hömberg har va't en snapphundfriskan-
ning. Men vissa äldre personer säger dock, att di selt
gurorna efter di undergångna borgarna.

2992

Jungfrubygden heter numera Käringbygden.

2992

Sånger om vana plater.

I Slagernäs i Kyrkhults socken ligger en sjö,
som heter Slagernässjön. Den är smal o' längsträcket, o'
på mitten går där ut en mycket smal halvö från den
ena sidan. O'man berättar, att på den ena sidan i sjön
bodde där en jätte o' på den andra en jättekvinna.

Kvinnan tyckte, att vägen mellan dom var för lång; de
möste ju gå kring sjön. Då förgäde hon bygga en bro.
Hon tö'sken o' jor i sitt förlåt på huvuderna ve' sjön o'
lä' en smal gångstig över sjön. Men då en ging brast
förlåt's handst. Hon gick där te' en närbelägen bondgård

Slagernässjön.

för att lana nå o' hä', men då' fick hon inta. Hade hon fått då', så hade hon fullbyggd bron. När bandet brast,
hade hon fyra stycken tre meter låga stenar i för-
kläde. Det är di stenarna, som ännu ligger vid Häss-
mansborg.

2992

På miltra ar 1800-talet innelades Sävs-
tols Nygård ar bonden Anders Haraldsson, "Nygårda". Anders
kallad. Han va' den nästan enda skrämmande bonden
i mera delen i socknen. Han bli' se'n uffattig o'salld
ja' en fö'ländlingsmannen Låkau Olson. — Anders ha-
de en gång va'f i Karlshamn, o' ja' hemmen va' han
föll. När han kom i Väghults utmark, så' där en stor,
stor skur re' vägen. Anders fö' fel o' hoddde han va'; Rö-
nult ri' en skur han brukade lämna på'. Han sprang
därför runt skuren flera gånger o' ropade, att han ville
fö'läggja. Från den da'en fick skuren kaka "Nygårda-
Anders krog". — När Kårvaboda skolhus byggdes om (1904),
leddes kela skura till skolhusgrund.

2992

Rönåsa gravplats.

I Rönåsa finns en gravplats från vikingatid. Då Odens o' Tors tid hade dä sin grav- o' kultplats där. Går finns då' jei en sten ett runt hål. O' ä' ungefär 3 tum i diameter, o' hur då' blott kan man inta alla bedöma. I då' hålet kunne man hitta pengar föro, som di offrat där. Stenen kallas "Borrade hallen".

— För berättade di, att di vigt var där. Du gång hade di vigt eft var där, o' mån di se'n gick mot Väghult, så sjunké di i en bäck, som se'n fikta kila "Brunabäcken". — Så berättades då', att di sett asagudarna där om kvällarna. Di hade sett Tor med härmarna o' Odan

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hade di sett. När ja' va'en 18 eller 20 år, så haddt vi häst.
Kvifolk, som trodde min far på Odens s' för att han på de
femtva gudarna.

2992

2992

Ulfidhultsvisan.

Kort och rörlig är människolivet
för alla på jorden här.

Den nädedag dig här är givet,
söke frälsning hos frälsaren här!

Man skynda dig, dagen framkördes,
och förm det till äppen tider,
utan döden ha tagit dig här.

Till jid man i Ulfidhult redes,
en by uti Jämshögs prästgåll.
Som vanligt man grunger och beder

2992

vid Lånda bys sju julkrall.
Sär är allt stilla, fristolsigt,
man går till sitt samläger soligt
och int ej, allt det blir jultidat sist.

Snart är tre sysstrar med broder
julklädda på undanskjutis
och gå åshud med fast och rödes,
mj, över sjön på glashar is.
En genväg till Tempelgårdens slön,
där de örnas sig med sång och böa
sin frälsare Jesus lova.

När de gå ut och ej hörta brak,

2992

så löpa de fort så raska,
tills brodern i öppen rute
drödeklite rojer och fläckar.
De bra förskräckta där stanna kvar,
den yngsta går allt buda sin far
till hjälpe i rykliga nöden.

Ett barn vore redo att gå
och ej mera hemvända,
syns fadern som vanligt åren då
till und allvarlig sig vända.
Han går där oroligt ut och in.
Som frisk en hållader hiaerna rann,
när barnens nödropp han hörde.

Tjänstesad husherr han frågar an:
 'Se vāra hära iro i gōn.
 Jag måste hjälpa dem, eft jag kan.
 Men hjälps Jesus - det är min bön.'
 Sed denna ord fört skyndar-fadern farvann
 och möter hära dölkem vid land,
 som var, där brodern han ligget.

Den andre brodern, han hörs vider
 från singen, där han sig vider,
 att någon på gōn lätt illa gå,
 genom en röd, som vider.
 "Skynda dig upps!" ropas nu häri,
 "Broder och syskarna här det är,

0
som oravar i livsfara!

60

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2992

Först är han klädder. Med lyckan i hand
han går att hjälpa ur nöden,
men innan han fått halvrågs från land,
upprökas han av döden.

Klä bli där beläglingsvis,
väldigt emkommna på drager is,
båd' fader och barna fyra.

Så kom till den den objudne gäst,
den vi kalla döden.

Händigt han rider sin blanke häst
från att förskräpa oss alla.

2992

Kom, ett exempel här se och här,
 att du en främling på jorden är,
 som snarligt misstår hängda.

Sörjande änkor vid maktars bär,
 ja, syskon, släktingar alla,
 likan den tillra salenadens län
 till redlig båtbring er tella!

Såsom upps vägen, som hela smal,
 må madden i Christo ej blif fal
 för allt vad världen, hon äger!

Diktad av skallarare Persson,
 på mitten av 1800-talet.

2992

Historien om Alltidhultsson.

Kyrkverden Nils Jönsson i Alltidhult
 den född i dölltarna Inga i Brugha skulle gå föjulat
 han i Jämsåby 1848. Och så gick di över sjön Hälven, för då
 var värmeträde. Och när di trädde gästet till stugan, så var då
 en ä dom, som gick ur i en vale. Och den bauun flickorna
 i hopp förklara o försökte dra upp honom. Brugha
 sprang tillbaka efter hjälpe. Först kom fadern o en gift bro-
 der, som bodde i en annan gård. Men då var allt löst,
 men di märkte, att nämligen ä dom leende. Di slöt en
 skepp framför sig, men han då gick, så drömde
 både fadern, Jöns, Ored, Inga o Hanna. Brugha gifte
 sig sen med Thomas Thomasson; Rönös. Och sedan delade
 holländaren Persson röjan.

2992

Öjamåla - man.

(Skrivet av Åker i Knäckekull, i början på 1830-talet.)

Nu vill jag begynna
 förfana dina bekymmer
 allt om en brud snål.
 Hans huvudet ej givres,
 ej annat här berörnes,
 än han var arg och snål.
 Om döden han blott hadde,
 till vilken han nu sade:
 "du måste gifta dig!"
 Jag vet en gross fäder
 på Gingolmen där,
 som troget ålkar dig
 tillvälom må du vila,

2992

du shall arringe hufa
 till både lof och farl." "
 Nu hufde han utändes
 med trevne nävndemänner,
 och det gick i en hast.
 När hörpet skulle givas,
 och giftermålet skrivas,
 då ropades flickan in.
 Hon skulle sig förklara
 och uppå frågor svara
 men saðe ingenhet.
 Hennes fader meden sambar,
 han nli golvt stampar
 allt und sin træckehål.
 Han saðe: "Du är frunget,
 all svara ja på skummel,
 så framdu vilt dig våb."

2992

Sig fäckmannen vände,
eft öga han uppsände,
Ty han ej hade fler.
Han lyckte ganska illa,
men hon sig likväl silla
och såg i golvet ner.
De hårdas orden gjorde,
att hon ej annat före
än bringa sin närr.
Hon - som nu språket tyder -
den hund, som lönningen bliver
ej hitta månget djur.
Nu fröslap där tillagas,
där bygges och där byggs
i dagar tre och fem.
Nu bonden och hans drängar,
de riva och de flänga,

2992

för allting få i skick
 Men rålt om bröllopsdagen,
 när klockan sju var slagen,
 alt var ej färdigt än.
 Så hördes någon brunna:
 "Se, gästerna, de komma!"
 Så fink de bråkton hem.
 När han kom in i rummen,
 fink av sig bussarringen
 och fink en trija på.
 Få drängar bonden hade,
 men gästerna mollogo,
 så snart de kommo fram.
 De sig ej hälla sydde,
 de grina och de grydde,
 så snart de sag sig an.
 Med brinnvin, öl och mera

2992

han gäckura trahöra,
 och de det ej förmå.
 Han visste dock sitt vänta,
 och därför han begärde
 få präcken till sig hem
 att riga detta jämte,
 vars härlik är och varst
 som själva sonen så varm.
 När vigseln var fäster,
 och präcken var hemtrest,
 då hände det sig så.
 När bruden såg sig sälces,
 hon sig i sängen värber
 med krans och krona på
 Hon var så dyrt på gälen:
 "Jag är ej nöjd med dinolen,
 jag har mig snart en ann."

Maddelarna har läst Öjamåla-visan av
en miljöäring. Bruden var Truls i Öjamåla och brudgum-
men Maria i Ugglekoda (Måns Ingemansson).

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2992

Gårdingsmannens visa

Var en för 70 år sedan dörfad en gubbe, som
blivit vald till fjärringsman en visa på gränd dörar. Gubben het
te Karl Johan Petersson och hade en lilla gård i Krikshult.

Het, så lycklig jag har blivit!

Underhållnoffjärringsman.

Het, vad lyckan här i lön
öfverordnat komma kan
villeru öra
att få höra
dessa alekningsvärda namn.

Jag sakt humma invid spisen,
tänkelse på det minst av allt,
när jag hörta fört molisen,
och det blev för mig omkalt:
"Du fritt kunder,

2992

2992

dig till under
till fjärdingeman i sohnen vals.

Vald därför blev du på stämma;
det var för dig hedrig
att få gå i bygd och stämma
folke beslala skatt och plikt.
Men du blivit,
det är givet,
nu i farben utan riket.

Såna så får du gå och utmåla
folke i sohnen överallt,
den som konappat har allt åll
likt bröd till likt salt.

Slugan, spisen
Lille grisen,

när som det är riktigt kallt!

Ja, så lycklig jag har blivit,
om minna den är sann.

Hörig trodde jag i livet,
att jag blev en sådan man.

Nu jag tänker,
sönen tänker
mig sin röst till videslagsman.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2992

Visan om Polle-jonen och hans gris.

Polle-jonen i Låringbygden hade en gris, som ble' sjuk, o' han försökte alla medel, men inget hjälpte. Då kom då' en gammal gummia, som sa'; att han skulle ge honom fläskmed eller arsenik. Då lyckades bonden få', men han visste inte, hur mycket grisens fäste. Han hade hört, att din o' folke skulle fåta ungefärs lika mycket. Där- för fö' han själv en dos först o' ble' sjuk, men han förla- rade ej där, att han hade haft förstånd nog att ta in julkaffe.

dåt var en bond, som hade en gris,
och där var väl ej något fädel.

2992

Med grisar var det på egent vis,
han var av engelska raser.

Men grisar gickade, och bonden sände,
och nisan han uti väderet sände
och hörde:

"Vad skall man göra i denna nöd?"

Ej någon lösning där sago drymma,
ej grisar gav han häd' mjölle och bröd,
men ändå låg han och drymma.

Ej något medel han kunde finna,
och därpå också hans farar minna
så skratt.

Men hjälpen kom dock i högsta nöd,
till bonden kom där en gammal gumma.

2992

2992

Hon såg, att grisen var nära död
och förså givnast att kunnna:

"Vill du, att grisen vid fir skall bliiva,
så arsunt skall du honom giva
en bit!"

In hastar bonden med lätta fjäd,
hur tillbyrack i en lada.

Så här han gifteb, han mylljar det,
som bestundet mol felida.

Han läger bisen och ut han ilas
härs öns gärden, där råmmu vilas
så solf.

5
Blekinge

Vittor
Härjedalen

Göta försam.
Kallebäck 75

Herr von Wils Thomasson
Född 1862 i Härjedalen

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2992

Ramar och rim.

gård sa:

"Blå välling o' sue sill-
bålghundar går in!"

2992

I Morbohult sa' vällingsflockan:

"Gäppvaren snål, gäppvaren snål,
herringen råre, herringen råre!"

2992

Ola Skrubb ga' sin dräng en nati' orlöse-
dal.

"Han är skicklig och logen,
han är inte mycket buller i shogen
och ej heller på logen.
Men i griffarb, där är han en trål,
och därför rekommenderas han väl."

Så på en tid hade staten förlorat kontrollen
över alla huggna ekar och utan genom utstämpling. Då var
det i Järnås och sedan där skogsklaren. Du kvarvill haade
några stycken samlats till ett samband o' bland dem sa
skogsklaren o' en som hette Skerall. Skogsklaren visste
att Skerall brukade rymma, o' så han' han kommit rymma
nåt om sig. Te' slut bojade Skerall:

"Skundom får man också se,
och en snål skogsklare,
han vill också komma.

Huggar man en leder ek,
vill han genast ha en stile
och en större ura sin komma!"

(Skriftet är för c. 60 år sedan.) Skriv endast på denna sida!

Bingare-Nissens sven va' född på Bingar-
nargården i Binglepoda på 1840-talet. Han va' fört hande
i farabot o' se'n i Kullan. När han va' i körkau på sönda-
arna somnade han alltid, o' när han vakenade mitt
under gudstjänsten, då reslo han sig i lämkan o' sa':

"Bingare-Nissens sven,
kännen I den?
Silen o' lören (läg),
siller allti i körkau o' söres."

I fæn

Folkmässan.

För ett är det en hände då i Snöfleboda, att
 di "passade krydd" örs en flicka, som va' spik. Hon
 kom hem en söndag och va' illamående. Hon hade va'it
 o' hundat, s' di hade fört sig, att näckerna hade fått vild
 mörkrumme. Därfor skulle di "passa krydd" över henne, så
 skulle hon nuock bli' bra. Hennes bror tillbrukte knubbe, o'
 när han skulle antända då, så exploderade hela kernt-
 piären, o' både han o' hennes mor blev illa brända o' måste
 färas till läkarens bok. Men den ejurka flickan, hon blev bra,
 o' di hör, att då' va' då' als di brända kernt övers hem-
 me, som gjorde då'!

2992